

Critics Point

2018

Λίγα αλλά πολύ σταράτα περί Μεγάρου!

Άφορμή: μιὰ ἔξοχη συναυλία τοῦ
ΣΥΝΟΛΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΙΟΝΙΩΝ

27/2018.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΕΡΩΤΩ: ΠΡΩΤΙΣΤΟ ΧΡΕΟΣ οἰουδήποτε ἐπὶ κεφαλῆς ἑνὸς Μεγάρου Μουσικῆς, ποιὸ εἶναι; Στοιχηματίζω ὅτι τὰ 99% τῶν ἀπαντήσεων ποὺ θὰ λάβαινα, θὰ ἐπικεντρώνονταν στὸν προγραμματισμό, μὲ παραλλαγές ἴσως ἀνάλογες τῆς ψυχοσυνθέσεως καθενός. Ἔ, λοιπὸν ὄχι! Ὁ προγραμματισμὸς ἐκ τῶν πραγμάτων ἔρχεται δεύτερος. Πρώτιστο χρέος του εἶναι ἡ συντήρηση τοῦ Μεγάρου ὡς ἐργαλείου, ὡς πολυτιμότετου μηχανισμοῦ παραγωγῆς πολιτισμοῦ. Καὶ τὸ Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν (ΜΜΑ), ἥδη ἡλικίας 27 ἐτῶν (ἐγκαίνια: 21 Μαρτ. 1991), ἐκπέμπει βουβὸ πλὴν διάτορο **S.O.S.**: **καταρρέει**, πρᾶγμα φυσικότατο καὶ ἀναμενόμενο ὕστερα ἀπὸ ἐντατικὴ χρήση σχεδὸν τριῶν δεκαετιῶν—ἡ ποιότης τῶν προσφερθέντων καὶ προσφερομένων προγραμμάτων εἶναι ἄσχετη μὲ τὴ ἀνησυχητικότετη διαπίστωση: 1) Στὴν αἴθουσα Χρῆστος Λαμπράκης ἀλλὰ καὶ σὲ βαθμὸ κάπως μικρότερο στὴ μεταγενέστερη αἴθουσα Τριάντη, τὸ ὕφασμα τῶν καθισμάτων ἔχει ἀρχίσει νὰ ξεφτίζει, στὴν πρώτη μάλιστα σὲ βαθμὸ ὄχι ἀμελητέο. 2) Καὶ στὶς τρεῖς αἴθουσες (συμπεριλαμβάνουμε καὶ τὴ λειτουργικότετη) Δημήτρης Μητρόπουλος, τὰ παρκέ, ἀπὸ τὴ χρήση, βρίθουν ἀπὸ πυκνές, κατάμαυρες, πελώριες χαρακιές. 3) Ἀξίζει μιὰ προσεκτικὴ ἐπιθεώρηση στὶς τουαλέττες. Ἐκεῖ

νά δεῖτε σπασμένα πλακάκια! Ἐπισημαίνω χαρακτηριστικὰ τὸ W.C. ἀναπήρων στὴν αἴθουσα Δημήτρης Μητρόπουλος!

Περνώ, κατόπιν στοῦ Τμήμα Ἐκδόσεων, καμάρι τοῦ MMA ἀπὸ καταβολῆς του. 1) Τὸ συλλογικὸ πρόγραμμα τοῦ βμήνου Ἰανουάριος-Ἰούνιος 2018, κυκλοφόρησε μετὰ τὸ Πάσχα—8 Ἀπριλίου, θυμίζω. Ἀποτέλεσμα γιὰ τὸ ὁποῖο διαμαρτύρομαι ἐντονότατα: ἔχασα τὴν κινεζικὴ Φιλαρμονικὴ Ὀρχήστρα τῆς Χανγκτσόου [ἀγγλ. Hangzhou Philharmonic Orchestra], ὑπὸ τὸ νέο ἀρχιμουσικὸ τῆς Yang-Yang, πρώτη ἐκδήλωση μετὰ τὶς πασχαλινὲς διακοπές, τῆ Δευτέρα, 16 Ἀπρ. Ἐλάχιστη ἀποζημίωση ἢ ἀνάγνωση τῶν δύο σχετικῶν (ὀρχήστρας καὶ ἀρχιμουσικοῦ) λημμάτων τῆς Βικιπαίδεια, ἐλλειπῶν καθ' ὁμολογίαν τῆς. Καὶ τὶ ἐνδιαφέρον πρόγραμμα: Βάγκνερ: εἰσαγωγή ἀπὸ τὸν Ἰπτάμενον Ὀλλανδό· Σοστακόβιτς: Κοντσέρτο γιὰ βιολί ἀρ. 1, λα ἔλ, σολίστ: **Pin Feng** 2) Τὸ 4σέλιδο (2 φύλλα A-4, τυπωμένο καὶ στὶς δύο ὄψεις) τῆς σχολιαζομένης συναυλίας τοῦ θμελοῦς Συνόλου Φεστιβάλ Ἰονίων, μὲ συναρπαστικὸ πρόγραμμα ἔργων Κούρτ Βάιλ, Ραβέλ, Ρουσσέλ καὶ Χίντεμιτ ἀποσιωποῦσε τὰ μέρη ὅλων τῶν συνθέσεων (στὸ Ραβέλ τὸν ἀριθμὸ τῶν τραγουδιῶν καὶ τὴν προέλευση τοῦ κειμένου) ἐνῶ τὶς 3 ἀπὸ τὶς 4 ὄψεις, κατελάμβαναν φλύαρα βιογραφικὰ τῶν ἐκτελεστῶν, ἀπ' ἐκεῖνα πὺ μπορῶ νὰ ὀρκιστῶ ὅτι μόνον δύο-τρεῖς ἄλλοι συνάδελφοι διαβάζουμε προσεκτικὰ, γνωρίζοντας ὅτι συνήθως περιέχουν μπόλικά μπλά-μπλά-μπλά καὶ ἐλάχιστην οὐσία. Διακριτικὴ ἀλλ' εἰς βάθος ἔρευνα, ἀπεκάλυψε ὅτι γιὰ τὴ μὲν καθυστέρηση τῆς ἐκτυπώσεως τῶν προγραμμάτων, ὀφείλεται ἡ ἐμπλοκὴ τοῦ OMMA, ὡς ΝΠΙΔ πλέον, μὲ τὴ γραφειοκρατικὴ Λερναία Ὑδρα τοῦ Δημοσίου (ποῦ ἀκολουθεῖ... δικούς τῆς ρυθμούς ὀκνηρίας καὶ ὠχαδερφισμοῦ), ἐνῶ γιὰ τὶς ἐλλείψεις ὅσων τυπώνονται σὲ φύλλα A-4 ἀπὸ κοινούς ἐκτυπωτές, ἡ οἰκονομικὴ στενότητα περιγράφεται ὡς τόσο μεγάλη, ὥστε προφανῶς ἀποκλείει καὶ ὑποτυπώδεις ἀμοιβές γιὰ τὴ σύνταξη τῶν ἀπολύτως ἀπαραιτήτων κειμένων. Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, anno MMXVIII (ἐν ἔτει 2018). Αὐτά, *e scusate s' e poco* (ἰταλ. συμπαθαῖτε μας ἂν σᾶς πέφτουν λίγα...).

* * *

ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΑΚΡΩΣ ΑΧΑΡΟ τίτλο τῆς ἐκδηλώσεως, *Μουσικὲς τοῦ Μεσοπολέμου*, ὅλα τὰ ἔργα τοῦ προγράμματος, γράφτηκαν μέσα στὴν Ζετία 1923-26, παρέχοντας ἰδεώδη εἰκόνα τὶ ἐθεωρεῖτο διεθνῶς «πρωτοποριακό», μὲ τὴν καλὴ ἔννοια ἐνός ὅρου πὺ ὡς σήμερα καταβατεύουν. Ἀπὸ τοὺς 9 ἐρμηνευτὲς τοῦ συνόλου δύο μόνον γνωρίζαμε καλά, τὴν βιολοντσελίστα **Μαρίνα Κολοβοῦ** καὶ τὸν πιανίστα **Στέφανο Νάσο**,

ἐνῶ ἄλλους δύο εὐκολα ἀναγνωρίζουμε, ἀφοῦ μία μόνον ἔπαιζε φλάουτο (Ναυσικά Τσάρα) καὶ ἓνας κλαρινέτο (Σπύρος Τζέκος) Καὶ ἐπειδὴ τὸ πρῶτο ἔργο ἦταν καὶ τὸ τελευταῖο περιλάμβανε κουαρτέτο ἐγγόρδων (ἐδῶ τσέλο ἦταν ἡ Μαρίνα Κολοβοῦ) δὲ μένει παρὰ νὰ ἀναφέρουμε κατ' ἀνάγκην φύρδην-μίγδην τοὺς ὑπολοίπους ἀφοῦ ὅλοι, μὰ ὅλοι ἔπαιξαν πάρα πολὺ καλά: 3 βιολιά: Ἰάσων Κεραμίδης. Φαίδων Μηλιάδης καὶ Γκρέτα Παπᾶ. 1 βιόλα, Θανάσης Σουργκούνης καὶ πού αὐτονόητα μετεῖχε καὶ στὰ δύο κουαρτέτα καὶ 1 τσέλο, Μαρία Ἀνισέγκου (στὸ Βάιλ). Καλά μου παιδιὰ συγγνώμην ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι!

1. ΒΑΪΛ, ΚΟΥΡΤ [Weiß, Kurt, 1900-1950]: Κουαρτέτο ἐγγόρδων, ἀρ. 1 (sic), ἔργο 8 (1923), τρία μέρη: i. *Introduktion*, δηλ. εἰσαγωγή, (*Sostenuto, con molto espressione*). ii. *Scherzo (Vivace)*. iii. *Choralphantasie*, δηλ. Χορικό-Φαντασία (*Andante non troppo*). Συνολικά, ὁ Βάιλ, μεταξύ 1917 καὶ 1923, ἔγραψε πέντε ἔργα μουσικῆς δωματίου: 1. *Ἰντερμέτζο*, γιὰ σόλο πιάνο (1917). 2. *Σονάτα* γιὰ βιολοντσέλο καὶ πιάνο (1920). 3. *Κουαρτέτο ἐγγόρδων*, σὲ σι ἐλ. (1918). 4. Τὸ ἔργο πού ἀκούσαμε, ἀκριβῶς ὅπως ἀναφέρεται, καὶ 5. *Δύο μέρη* γιὰ κουαρτέτο ἐγγόρδων (τὸ ἡμιτελές 2ο ἢ 3ο; Πρὸς ὥρας δὲ γνωρίζουμε περισσότερα). Τὰ μέρη τοῦ ἔργου πού ἀκούσθηκε δὲν ἀναφέρονταν στὸ πρόγραμμα! Σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις συχνὰ δυσκολεύεσαι νὰ προσδιορίσεις τὸν ἀριθμὸ τους, ἀγνοώντας ἂν κάποιες μεγάλες παύσεις σημαίνουν ἀλλαγὴ μέρους. Διαδοχικὰ λοιπὸν σημειώσαμε, ἐξ' ἀρχῆς παραλληλίζοντας ὕφος καὶ γραφὴ μὲ ἐκεῖνα τῆς *Συμφωνίας* ἀρ. (1921, ἐπιλεγομένη *Βερολινέζικη*): μιὰν εὐγλωττην ἀτονικὴ πολυφωνία, διαδέγεται κάτι σὰν ρυθμικότητα *prestissimo furioso*. Ἔπονται, σὲ τέμπο μᾶλλον ἀργό, ἓνα σόλο βιολιού (ὠραία μελωδία μὲ διατονικὰ διαστήματα), ἓνα μέρος (;) γοργό, σὲ τριμερὲς μέτρο, σὰν βάλς, ἀλλαγὴ ρυθμικῆς ὕφης γάρη σὲ παρεστιγμένα, ἓνα ἐκτενὲς ἀλλ' ὠραιότατο σόλο βιολοντσέλου καὶ τέλος, ἐν εἰδῇ ὠραιότατης *coda*, μὲ κάθετες διάφωνες συγχορδίες. Τὸ καταχαρήκαμε.

2. ΡΑΒΕΛ, ΜΩΡΙΣ (Ravel, Maurice, 1875-1937): τὰ (3) *Chansons madécasses* (γαλλ.=Τραγούδια τῆς Μαδαγασκάρης) γιὰ μεσόφωνο ἢ βαρύτονο, φλάουτο, βιολοντσέλο καὶ πιάνο, γράφτηκαν τὸ 1925-26, σὲ κείμενα ἀπὸ τὸν ὁμώνυμη ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ πολύπλαγκτου, γεννημένου στὴ Réunion ('Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς) Évariste Desiré de Forges, ὑποκόμητος de Parny (1753-1814), πού τὴν παρουσίασε ὡς μετάφραση σὲ πεζὸ λόγο τραγουδιῶν τῆς μεγαλονήσου τοῦ Ἰνδικοῦ. Τὰ τρία τραγούδια τιτλοφοροῦνται: «Nahandove», «Aoua» καὶ «Il est doux»

(Εἶναι γλυκό). Χαρήκαμε τὴ σολίστ Ἀγγελικὴ Καθαρίου σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς ὠραιότερες ἐπιδόσεις τῆς, μὲ μεστόν, αἰσθησιακόν ἦχο πραγματικῆς «ἡθοποιού», νὰ κινεῖται ἀνάμεσα στὰ ὑπέροχα οὐράνια τόξα «τροπικῶν» ἡχοχρωμάτων καὶ θείων συνηγήσεων τῶν 4 (κάποια στιγμή στὸ πρῶτο τραγουδι παίζει καὶ πίκκολο) ὀργάνων. Ἕνας σπάνια ἀκουόμενος, δυστυχῶς, μουσικὸς σάπφειρος.

3. ΡΟΥΣΣΕΛ, ΑΛΜΠΕΡ (Roussel, Albert, 1869-1937): ἕνας ἀκόμη μέγας ἐξωτικὸς τῆς γαλλικῆς μουσικῆς, ποὺ κατάφεραν νὰ παραγκωνίσουν «πρωτοποριακοὶ» σὰν τὸ μισοβέζικο Μεσσιὰν καὶ τὸν Μπουλέζ. Ἡ σύνθεσή του *Joueurs de Flûte* (γαλλ. Φλαουτίστες) ἔργο 27, ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα μέρη, συναρπαστικῆς φλαουτιστικῆς γραφῆς καὶ γνήσιας μουσικῆς πνοῆς, μὲ σχεδὸν ἀκροβατικὴ μελωδικὴν εὐλυγισία τοῦ ὀργάνου σὺν συναρπαστικῶν διαλεγομένου μὲ τὸ πιάνο. 1. Πᾶν. 2. Τίτυρος 3. Krishna. 4. Or. de la Réjaudie. Ὅχι μόνο μᾶς θύμισε ἕνα μεγάλο παραγκωνισμένο, ἀλλὰ μᾶς γνώρισε μιὰν ἀπὸ τὶς καλλίτερες νεότερες φλαουτίστες μας. Ἀνυπομονοῦμε νὰ τὴν ἀκούσουμε σὲ ρεσιτάλ, γιατί ὄχι μὲ τὸν ἐξάριτο πιανίστα κ. Νάσο, μὲ τὸν ὁποῖον μουσικὰ ταίριασαν ἰδεωδῶς!

4. ΧΙΝΤΕΜΙΤ, ΠΑΟΥΛ (Hindemith, Paul, 1895-1963): Κοιιντέτο γιὰ κλαρινέτο καὶ κουαρτέτο ἐγγόρδων, ἀ' ἐκδοχὴ (1923) ἣ ὁποία καὶ ἐρμηνεύθηκε. (Υπάρχει καὶ ἀναθεώρηση τοῦ 1954). Ποτὲ δὲν ἀγάπησα τὸ Χίντεμιτ, γεροντοκόρη νροκλασσικίζουσα, μὲ ἄνοστη καὶ ἄχρονη ἐνορχήστρωση. Ὅμως παλαιότερά του ἔργα, λ.χ. τὸ μπαλλέτο *Ἡρωδιάδα* (1944· παραγγελία τῆς μεγάλης Μάρθας Γκράχαμ!), παραγκωνισμένα, πρέπει νὰ κρύβουν ἐκπλήξεις. Ὅπως τὸ ὡς ἄνω κοιιντέτο, 5 μέρη τοῦλάχιστον στὴν ἐκδοχὴ τοῦ 1954—αὐτὴν ἐντοπίσαμε διαδικτυακά: i. *Sehr lebhaft* (Πολύ ζωηρά). Χειρονομία σύντομη καὶ ὠραία. ii. *Ruhig* (Ἡρεμα). Ἀργό, μὲ μελωδικῶς ἐνδιαφέρον σὺν κλαρινέτο καὶ ἐκτενέστερο, ὅμοια ἐνδιαφέρον, σὺν βιολοντσέλου. iii. *Schneller Ländler* (Γοργότερο «λαϊντλερ»), φυσικὰ σὲ τριμερὲς μέτρο, χυμῶδες, μὲ ἄγριες δοξαριές, διονυσιακότατο, χρησιμοποιοῖ μάλιστα καὶ κλαρινέτο «πίκκολο» σὲ *mb* ! iv. *Arioso*. (Αριόζο) v. *Sehr lebhaft*. (Πολύ ζωηρά). Ἡ ἐγρήγορσή μας διατηρήθηκε μέχρι τέλους, χάρις σὲ ἀνανεούμενην εὐρηματικὴν ἀλλὰ καὶ μορφολογικὴν εὐστροφία. Ἀπὸ καρδιάς εὐχαριστοῦμε τὸ Σύνολο Φεστιβάλ Ἰονίων γιὰ τὴν ὠραιότατη βραδυά. (Αἴθουσα Δημήτρης Μητρόπουλος, 3 Μαΐου 2018).